

رئیس‌جمهور ترکیه همزمان با هم‌پیمانی تل‌آویو مسأله فلسطین را نیز دنبال می‌کند

اردوغان سردرگم در پازل ناهمگون سازش

تحلیل

علی‌حیدری

کارشناس مسائل ترکیه

اپیزود اول: «وان مینت، وان مینت» (وان مینت= یک دقیقه)، این آغاز اوج‌گیری منطقه‌ای رجب طیب اردوغان رئیس‌جمهور فعلی و نخست‌وزیر وقت ترکیه بود که در بهمن ماه ۱۳۸۷ در حاشیه اجلاس داووس در نشست دیراره بحران غزه ایراد شد.

اردوغان که در مقابل شیمون پرز، رئیس وقت رژیم صهیونیستی نشستے بود، در پاسخ به اظهارات او که چرا آنها(مقاومت فلسطین) یا ما می‌جنگند، در حالی‌که کمبودی ندارند، گفت: «به یاد می‌آورم دو نخست‌وزیر پیشین کشور

تمام بنیادهای اسرائیل به لרزه افتاده است

تار و مار ارتش پرطمطراق

تحلیل روز

راجر کوهن، سیاسی‌نویس ارشد نیویورک تایمز
مترجم: وصال روحانی

حملات گردان‌های قسام، بال نظامی جنبش حماس که یکی از شدیدترین تهاجم‌ها به اسرائیل در ده‌های اخیر است، چنان اثرگذار بوده که تمام بنیادهای این رژیم به لرزه افتاده و همه داشته‌هایش زیر سؤال رفته است. در پی این عملیات که «طوفان الاقصی» نامیده شده، دیگر نمی‌توان به ارتش اسرائیل و سرویس‌های اطلاعاتی-امنیتی آن یا دولت تل‌آویو برای کنترل میلیون‌ها فلسطینی ساکن در کرانه غربی و غزه اعتماد کرد. در این طوفان بیش از یک‌هزار شهروند یهودی کشته شده‌اند و تعداد مجروحان آنها از ۲ هزار نفر هم عبور کرده است. تاسیس دولت اسرائیل در سال ۱۹۴۸ در خاک فلسطین و جنگ سال ۱۹۷۳ که موجودیت این دولت را تثبیت کرد، در فضایی سرشار از مخالفت عمیق فلسطینی‌ها و نظر منفی ملت‌های عرب صورت پذیرفت و ۷۵ سال بعد از رویداد نخست و نیم قرن پس از سپری شدن رخداد دوم، اسرائیل بر اثر طوفان الاقصی در چهار روز گذشته به حال و روزی افتاده که ده‌ها برابر نزارتر از آن ایام پرمحت است. رزمنده‌های فلسطینی در این چهار روز طوری نظامیان اسرائیل را تار و مار کرده‌اند که آنها جز انجام حملاتی کور به نوار غزه و کشتن شمار چشمگیری از مردم غیرمسلم نتوانسته‌اند هیچ واکنشی داشته باشند و از استیصال اسرائیلی‌ها همین بس که در میان قربانیان عملیات آنها بیش از ۳۴۰ نفر زن و کودک بوده‌اند. این چیزی جز یک سرخسکتگی ابیدی برای دولت تل‌آویو نیست.

اسرائیلی‌ها؛ چرا به این حال و روز سیاه افتاده‌اند؟
بی‌ووال شانی، استاد رشته حقوق و قوانین بین‌الملل در دانشگاه هبرو در بیت‌المقدس معترف است که طوفان الاقصی بنیاد اسرائیل را از ریشه و اصل به لرزه درآورده و تمام موجودیت آن را طوفان وار درنور دیده است. وی می‌گوید: «اسرائیلی‌ها از اقدام عظیم نظامی حماس و جنبش جهاد اسلامی خشمگین‌اند اما خشم اصلی آنها نسبت به ارتش خودشان است که به شدت غافلگیر شد و آنها در درجه اول

راهی دریای مدیترانه شد تا محموله خود متشکل از اقلام غذایی و دارویی را به این منطقه که بزرگترین زندان رویاز دنیا لقب گرفته، برساند که در نزدیکی سواحل غزه و در آب‌های بین‌المللی مورد حمله نیروهای نظامی صهیونیستی قرار گرفت و حداقل ۱۰ شهروند ترکیه‌ای مسافر کشتی ماوی مرمره کشته شدند و دیگر فعالان که تعداد آنها ۸۰۰ نفر می‌شد، به زندانی در بندر اشدود منتقل شدند.

این اقدام واکنش تند مقامات آنکارا را به همراه داشت؛ به طوری که سفیر خود از سرزمین‌های اشغالی را فراخوانده و سفیر اسرائیل را نیز اخراج کردند تا در سطح سیاسی وارد سخت‌ترین دوران روابط شوند. مردم ترکیه و مسلمانان جهان اسلام در حمایت از فعالان انساندوست ترکیه و همچنین دولت ترکیه به خیابان‌ها رفته و حمایت خود را از آنکارا و به‌خصوص اردوغان نشان دادند. اگرچه بعدها مشخص شد که روابط سیاسی به سطح پایینی آمده اما در سطوح امنیتی، نظامی و اقتصادی این روند نه‌تنها کاهشی نداشت بلکه سال به سال بر حجم و عمق آن افزوده شد. ۳ سال بعد یعنی در سال ۲۰۱۳، واقعه اردوغان و پرز به صورت تلفنی با یکدیگر گفت‌وگو کردند و به گفته احمد داوود اوغلو نتانیاو و اردوغان با وساطت اوپاما با یکدیگر به صورت تلفنی گفت‌وگو کردند و نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی از اردوغان بابت حادثه کشتی ماوی مرمره عذرخواهی کرد و قرار بر این شد، رژیم اسرائیل غرامت پرداخت کند. با این وجود، این اتفاق نیفتاد و موضوع عادی‌سازی روابط بین دو طرف در سطح سیاسی برای ۱۰ سال بعد به تعویق افتاد.

اپیزود سوم: اسفندماه سال ۱۴۰۰ اسحاق هرتزوک، رئیس رژیم صهیونیستی به ترکیه سفر کرد تا پروسه عادی‌سازی روابط تل‌آویو-آنکارا کلید بخورد. این روند در راستای راهبرد اردوغان و دولت ترکیه برای عادی‌سازی روابط

«وان مینت» تبدیل به نمادی برای نشان دادن حمایت آنها از فلسطین بود و دستگاه تبلیغاتی و رسانه‌ای در ترکیه شروع به بازتولید آن در سطوح مختلف حتی در نمایشنامه‌نویسی، برنامه‌های تلویزیونی و حماسی کرده بود. اگرچه بعدها مشخص شد که روز بعد از این واقعه، اردوغان و پرز به صورت تلفنی با یکدیگر گفت‌وگو کردند و به گفته احمد داوود اوغلو وزیر خارجه وقت ترکیه، اردوغان به پرز گفت که منظور او از بربریت، دولت اسرائیل نبوده و تندی او نه با پرز بلکه خطاب به مجری برنامه بوده است. با این وجود تیزر از چله کمان رها شده بود و ظاهراً دنیای اسلام برای فلسطین یک حامی جدید پیدا کرده بود.

اپیزود دوم: اردیبهشت سال ۱۳۸۹ کاروانی متشکل از چند کشتی برای شکست محاصره دو ساله غزه بعد از جنگ ۲۲ روزه از مبدأ ترکیه

با تمامی کشورهایایی بود که ترکیه طی یکی، دو دهه گذشته با آنها به اختلاف و مشکلات اساسی خورده بود و حالا اردوغان تلاش داشت تا تغییر فرمان دهد.

در این چهارچوب، کشورهای امارات، عربستان، مصر، سوریه، یونان و رژیم صهیونیستی در دستورکار عادی‌سازی روابط بودند. **اپیزود چهارم:** ابتدای هفته جاری شاهد عملیات طوفان الاقصی از سوی مقاومت فلسطین بودیم که طی آن نیروهای مقاومت به شهرک‌های اطراف غزه نفوذ کرده و در عملیاتی برنامه‌ریزی شده، دقیق، حساب‌شده و غافلگیرکننده بیش از هزار صهیونیستی را به هلاکت رسانده و حدود یکصد صهیونیست شهرک‌نشین را نیز به اسارت در آوردند.

این بزرگترین و پیچیده‌ترین عملیات مقاومت فلسطین علیه رژیم صهیونیستی بود که همه ارکان این رژیم را در شوک فرو برد. بعد از آن تل‌آویو شروع به حملات هوایی سنگین به غزه کرد تا با ضربه زدن به مردم، مقاومت را وادار به تسلیم شدن در برابر خواسته‌های خود و آزاد کردن گروگان‌ها کند. از آنجا که این درگیری از معادله‌دگریری‌های گذشته مبنی بر حمله رژیم صهیونیستی و دفاع مقاومت برای یک، دو یا سه هفته خارج شده بود و معادله‌ای جدید شکل گرفته بود، کشورهای زیادی تلاش کردند و هنوز هم در تلاش هستند تا وضعیت را از حالت فوق‌العاده آن خارج کرده و تحت کنترل درآورند؛ ازجمله امریکا که اعلام کرد دو ناو هواپیمابر را به منطقه ارسال کرده است، یا اروپا که اعلام کرد تمام قد در کنار رژیم صهیونیستی ایستاده است. در

این سوی دیگر میدان نیز کشورهای اسلامی از جمله قطر و ترکیه تلاش دارند تا نقش میانجی را ایفا کنند.

در این بین، اردوغان که حدود ۱۵ سال است نزد مردم منطقه به عنوان حامی فلسطین شناخته

آغاز محبوبیت اردوغان بین حامیان فلسطین

اظهارات اردوغان که تنها مدتی بعد از جنگ ۲۲ روزه غزه در سال ۲۰۰۸ انجام شد، برای او کافی بود تا به عنوان منجی و پشتیبان بزرگ ملت فلسطین در جهان اسلام و به‌خصوص مردم منطقه معرفی شود.

در حالی که مردم ترکیه از این اظهارات به وجد آمده بودند و در خیابان‌ها شادی می‌کردند، «وان مینت» تبدیل به نمادی برای نشان دادن حمایت آنها از فلسطین بود و دستگاه تبلیغاتی و رسانه‌ای در ترکیه شروع به بازتولید آن در سطوح مختلف حتی در نمایشنامه‌نویسی، برنامه‌های تلویزیونی و حماسی کرده بود.

بنیامین

نتانیاهو در یک سال گذشته چنان مشغول مسامندگی تبعات تغییر دادن نظام قضایی اسرائیل و مهار مخالفت‌های صورت گرفته باآن بود که فراموش کرد در غزه چه می‌گذرد و چطور رزمندگان فلسطینی از تشدید مظالم شهرک‌نشینان در کرانه غربی به ستوه آمده و درصدد تلافی این همه ظلم هستند

وجود چنددستگی در کابینه نتانیاهاو مدت‌ها قبل از تحقق «طوفان الاقصی» هم هویدا شده بود و آنچه این رویداد عظیم برآگاهی‌های جهانی افروزد، این نکته است که نه تنها سرویس‌های اطلاعاتی و امنیتی تل‌آویو توان شگرفی را ندارند که این همه مدعی آن بودند، بلکه ارتش این رژیم هم از هرگونه تدبیرسازی فکورانه عاجز است. تنها کاری که نظامیان اسرائیلی در چهار روز سپری شده انجام دادند، حملات کور به نقاط مختلف نوار غزه و بمب انداختن روی سرمردم بی‌گناه و غیرمسلم ساکن در این منطقه و به شهادت

نزدیک‌تر شده است.

آیا اسرائیل جنگ‌های استراتژیک را می‌شناسد؟

وجود چنددستگی در کابینه نتانیاهاو مدت‌ها قبل از تحقق «طوفان الاقصی» هم هویدا شده بود و آنچه این رویداد عظیم برآگاهی‌های جهانی افروزد، این نکته است که نه تنها سرویس‌های اطلاعاتی و امنیتی تل‌آویو توان شگرفی را ندارند که این همه مدعی آن بودند، بلکه ارتش این رژیم هم از هرگونه تدبیرسازی فکورانه عاجز است. تنها کاری که نظامیان اسرائیلی در چهار روز سپری شده انجام دادند، حملات کور به نقاط مختلف نوار غزه و بمب انداختن روی سرمردم بی‌گناه و غیرمسلم ساکن در این منطقه و به شهادت

نزدیک‌تر شده است.

یکدل بودن مبارزان فلسطینی

اسرائیلی‌ها معتقد بودند، در پی وقایع جنگ ۶ روزه در سال ۱۹۶۷ مصر و سوریه دیگر وارد یک مناقشه بزرگ و رو در رو با آنها نمی‌شوند و چون نتیجه جنگ سال ۱۹۷۳ به ضرر آنها نبود، وارد این فاز فکری غلط شدند که تعدد نهادهای مخالف آنها در دهه‌های بعد و بعضی اختلاف عقیده‌ها بین آن ارگان‌ها خطر عظیمی متوجه تل‌آویو نخواهد کرد. طوفانی که رزمنده‌های فلسطین طی چهار روز گذشته به راه انداختند، غلط بودن این طرز تصور را به اثبات رساند زیرا چنان وحدت‌رویه آشکاری در میان نفرات مجری طوفان الاقصی مشاهده می‌شود که فقط نشان از یکدل بودن ملت فلسطین دارد و از این نکته سخن می‌گوید که این ملت تنها یک چیزی می‌خواهد و آن، رهایی از آپارتاید دولت تل‌آویو و پایان دادن به حکومت ننگین آنها در منطقه است و راه نیل به آن را هم مبارزه مسلحانه می‌داند.

اردوغان

دبپلماسی تلفنی را فعال کرده و طی

روزهای گذشته با سران اغلب کشورهای

اسلامی، رئیس

تشکیلات

خودگردان

و رژیم

صهیونیستی

گفت‌وگو کرده

تا بتواند راهی

برای برون‌رفت

از بحران بیابد.

او تلاش دارد

تا همچنان

خود را حامی

ملت فلسطین

نشان دهد و

ضمن «دعوت

دو طرف به

آرامش» و

«پیروزی از

عقل سلیم»،

راه‌حل مسأله

فلسطین را

تشکیل دولت

فلسطینی

بر مبنای

سرزمین‌های

۱۹۶۷اعلام

کند، هر چند

می‌داند رژیم

اسرائیل به آن

تن نخواهد داد

می‌شود، تلاش دارد تا نقش میانجیگری خود را ایفا کند. این تلاش ناشی از دو انگیزه اساسی است:

اول: در راستای بازی سیاسی ترکیه و اردوغان به عنوان میانجی که طی سالیان گذشته در خصوص بحران‌های بین‌المللی و منطقه‌ای مانند جنگ اوکراین و روسیه یا جنگ‌های مقاومت فلسطین با رژیم صهیونیستی وجود داشته و دنبال شده، این رویکرد باعث افزایش اعتبار و وجهه سیاسی ترکیه در منطقه و دنیا شده است.

دوم: در راستای تداوم روند عادی‌سازی روابط با رژیم صهیونیستی که به واسطه جنگ اخیر با اختلال روبه‌رو شده، قرار بود اردوغان در پایان ماه میلادی جاری با آغاز ماه آینده به فلسطین اشغالی سفر کند و برخی پروژه‌های اقتصادی و تجاری عظیم مانند نقش‌آفرینی ترکیه در انتقال گاز فلسطین اشغالی به اروپا از طریق ترکیه و نیز عملیات کشف و استخراج میادین نفت و گاز در بستر مدیترانه به صورت مشترک را کلید بزند.

همکاری سیاسی دو طرف در سطح منطقه‌ای برای پیشبرد اهداف آنکارا-تل‌آویو که در گذشته تحت طرح کلان پروژه «خاورمیانه بزرگ» دنبال می‌شد، از دیگر اهداف اردوغان برای عادی‌سازی روابط با اسرائیل بود. با تداوم جنگ و وخیم‌تر شدن شرایط، امکان عادی‌سازی روابط برای ترکیه و عربستان سخت خواهد شد و بر همین اساس اردوغان همه تلاش خود را به کار بسته تا هر چه زودتر به این بحران خاتمه دهد و بتواند برنامه‌های خود را پیش ببرد. به همین دلیل است که دبپلماسی تلفنی را فعال کرده و طی روزهای گذشته با سران اغلب کشورهای اسلامی، رئیس تشکیلات خودگردان و رژیم صهیونیستی گفت‌وگو کرده تا بتواند راهی برای برون‌رفت از بحران بیابد.

رئیس‌جمهور ترکیه تلاش دارد تا همچنان خود را حامی ملت فلسطین نشان دهد و در سخنرانی‌های خود ضمن «دعوت دو طرف به آرامش» و «پیروزی از عقل سلیم»، راه‌حل مسأله فلسطین را

تشکیل دولت فلسطینی بر مبنای سرزمین‌های ۱۹۶۷ اعلام کند، هر چند می‌داند رژیم اسرائیل به آن تن نخواهد داد. این تلاش‌ها همچنان از سوی اردوغان دنبال می‌شود، اگرچه سفارت رژیم صهیونیستی در ترکیه در بنیانه‌ای مدعی شد، اردوغان در تماس تلفنی با همتای اسرائیلی خود، گفته‌ها و موضع صهیونیست‌ها را به وی تسلیت گفته است اما در رسانه‌های ترکیه به این پخش از تماس تلفنی اشاره‌ای نشد و چنین چیزی اگر واقعیت داشته باشد، مسکوت ماند.

بود زیرا ملت فلسطین آن را قبول نداشت و شروع مجدد پروسه عادی‌سازی روابط اسرائیل با اعراب اگرچه دو سه دولت عرب خاورمیانه را در یک سال و نیم اخیر برای «میز سازش» کشانند اما همچون عهدنامه‌های پوسیدهای بود که جوهر نگارش آن زن ندارد و از یک «حک مردمی» فرسخ‌ها دور نشان می‌دهد. طوفان الاقصی در میان دستاوردهای متعدد مثبت‌اش در روزهای اخیر، این بهره را هم داشت که ریشه این سازش‌های اسفبار را سست‌تر از گذشته کرد و طومار این همنشینی‌های شرم‌آور را اطلاع‌ثانوی درهم پیچید.

حکومت هراس در دل اسرائیل

این روزها اسرائیل چنان آشفته و درهم‌ریخته است که نه به روند صلح‌سازی بلکه به نجات خود از زیر آوار بدنه‌ای و جان سال به‌در بردن از آتش خشم ملت مظلوم فلسطین می‌اندیشد. این طرز تصور که اسرائیل رفتنی است تا همین یکی-دو سال پیش فقط ایده شجاعانه ظلم‌ستیزان فلسطینی بود که در اندیشه و گفته‌های سازمان‌هایی چون حماس و فتح جلوه‌گری می‌کرد و در عملیات گروه‌های مقاومت فلسطینی با یفت‌ایا امروز اندیشه حاکم و ترس غالب در خود اسرائیل و در جای جای سرزمین‌های اشغالی است. مکانی که دیرپا زود به مال‌گن اصلی آن (ملت فلسطین) عودت داده خواهد شد.

منبع: New York Times